

GOL KOMMUNE
Gamlevegen 4
3550 GOL

Oslo, 26.06.2024

Deres ref.:

Vår ref. (bes oppgitt ved svar):
2023/6695

Saksbehandler:
Maria Hedenstad

Vedtak i klagesak om tillatelse etter forurensningsloven til utslipp av kommunalt avløpsvann fra Gol tettbebyggelse – Gol kommune

Vi viser til klage fra Gol kommune datert 22. februar 2023, på Statsforvalteren i Oslo og Viken sitt vedtak om tillatelse etter forurensningsloven til utslipp av kommunalt avløpsvann fra Gol tettbebyggelse i Gol kommune. Klagesaken ble oversendt fra Statsforvalteren til Miljødirektoratet 5. juli 2023.

Vedtak

Miljødirektoratet tar klagen delvis til følge og gjør følgende endringer:

1. Kravet til rensing av BOF₅ og KOF_{Cr} i tillatelsens punkt 3.2.3 endres til forurensningsforskriftens minimumskrav slik det er definert i forurensningsforskriften i § 14-2 første ledd, bokstav b.
2. Kravet til prøvetaking for total-fosfor, BOF₅, KOF_{Cr} og total-nitrogen i tillatelsens punkt 3.2.3 endres. Det skal tas 24 ukeblandprøver og/eller 36 døgnblandprøver, herunder
  - Total fosfor: 24 ukeblandprøver eller 36 døgnblandprøver per år
  - Biologisk oksygenforbruk (BOF₅): 36 døgnblandprøver per år. Minst 29 av 36 døgnblandprøver må overholde krav.
  - Kjemisk oksygenforbruk (KOF_{Cr}): 36 døgnblandprøver per år. Minst 29 av 36 døgnblandprøver må overholde krav.
  - Total nitrogen: 24 ukeblandprøver eller 36 døgnblandprøver per år.
3. Vi opphever vilkåret om å utrede behovet for nitrogenfjerning i tillatelsens kapittel 12.

Vedtaket er fattet etter forvaltningsloven § 34 fjerde ledd.

Vedtaket er endelig. Dere kan ikke klage på det jf. forvaltningsloven § 28 tredje ledd.

Vi ber Statsforvalteren om å endre tillatelsen i tråd med vårt vedtak.

Bakgrunn for saken

Gol kommune søkte 27. mars 2020 om endring av utslippstillatelsen for Gol avløpsrenseanlegg, med utslipp av inntil 13 080 pe BOF₅ i 2040 og med forurensningsforskriftens minstekrav til rensing av avløpsvann for BOF₅ og KOFCR til følsomt område. Gol renseanlegg har i dag mekanisk/kjemisk rensing, men anlegget skal oppgraderes til å også ha biologisk rensing av det kommunale avløpsvannet. Gol renseanlegg er det eneste renseanlegget i Gol tettbebyggelse.

I perioden fra Gol kommune sendte inn søknaden og frem til Statsforvalteren mottok endelig søknad datert 13. juni 2022, startet kommunen bygging av nytt avløpsrenseanlegg.

Statsforvalteren fattet 9. januar 2023 vedtak om tillatelse til utslipp av kommunalt avløpsvann fra Gol tettbebyggelse i Gol kommune. Gol kommune fikk tillatelse til omsøkt utslipp med skjærpede vilkår.

Gol kommune klaget på Statsforvalterens vedtak 22. februar 2023. Klagesaken ble oversendt fra Statsforvalteren til Miljødirektoratet 5. juli 2023.

Den 11. juli 2023 sendte Gol kommune kommentarer til Statsforvalterens oversendelse av klagen til Miljødirektoratet. Den 4. september 2023 sendte Statsforvalteren over sine merknader til kommunes kommentarer.

I forbindelse med Statsforvalterens forurensningstilsyn ved Gol avløpsrenseanlegg i 2018, ble det avdekket at Gol kommune var i brudd med kravet om sekundærrensing i forurensningsforskriften § 14-6 andre ledd. For å etterkomme kravet vedtok kommunen ombygging av Gol avløpsrenseanlegg. Kommunen søkte om dispensasjon fra sekundærrensekravet i brev datert 24. mai 2019. Denne søknaden er behandlet som en del av utslippstillatelsen av 9. januar 2023.

Statsforvalteren har underveis i saksbehandlingsprosessen avholdt møter med kommunen der de har varslet strengere rensekrav. I forbindelse med deres orientering om Statsforvalterens saksbehandling og varsel om saksbehandlingsgebyr i brev datert 25. november 2021, gjorde Statsforvalteren det klart at de ville fortsette saksbehandlingen når de hadde mottatt tilstrekkelige opplysninger og om en forventet saksbehandlingstid på 4-6 måneder. Statsforvalteren har flere ganger anmodet om ytterligere opplysninger.

Før Statsforvalteren fattet vedtak om tillatelse i saken, fikk kommunen anledning til å kommentere vilkårene i tillatelsen, og det ble gjennomført et møte for gjennomgang av vilkårene. Statsforvalteren justerte delvis enkelte av vilkårene i tråd med kommunens kommentarer.

Klagers argumenter

Klager påklager følgende vilkår i tillatelsen:

1. Strengere krav til utslipp av organisk stoff, herunder
  - o Minst 75 % renseeffekt for BOF₅ eller at utslippskonsentrasjonen ikke overstiger 25 mg O₂/l.

- Minst 80 % renseseffekt for KO_{FCR} eller at utslippskonsentrasjonene ikke overstiger 125 mg O_2/l .

Klager mener forskriftens minimumskrav til sekundærrensing skal gjelde for Gol renseanlegg, fordi resultater fra resipientovervåkning i 2022 viser svært god tilstand i elva oppstrøms Gol renseanlegg og god tilstand nedstrøms renseanlegget. En oppgradering til biologisk rensetrinn vil i seg selv gi en bedre tilstand i resipienten uten at det er nødvendig å øke kravet til 75 % BOF_5 og 80 % KO_{FCR} . Selv om anlegget kan klare en rensesgrad på 90 og 92 % for henholdsvis BOF_5 og KO_{FCR} i 2040, er det ikke rimelig å overføre denne forventede rensesgraden til krav til døgnblandprøver slik det er gjort i tillatelsen. Klager viser til formuleringen i vedtaket om at *"Kommunen har selv oppgitt i søknaden at det forventes en rensesgrad på 92 % for BOF_5 og 90 % i 2040, og Statsforvalteren har satt renskravene basert på dette"*. Klager mener det tidligere er kommunisert en vesensforskjell mellom a) krav basert på årlig middelværdi og krav basert på overholdelse av døgnblandprøver, og b) forventet rensesgrad og garantert rensesgrad.

Avløpsvannet til Gol renseanlegg har høye konsentrasjoner som følge av separatsystem med relativt lite innlekking og påslipp fra Nortura Gol. Høye innløpskonsentrasjoner i avløpsvannet innebærer at der konsentrasjonskravet ikke overholdes, vil prosentkravet være avgjørende. En skjerping her vil slå annerledes ut for Gol renseanlegg enn andre anlegg med tynt eller svært tynt innløpsvann.

I vedtaket om tillatelse står det at *"Sentralt er også hvilken teknologi man har tilgjengelig for å i størst mulig grad unngå den forurensning som avløpssektoren kan medføre"*. Klager mener denne begrunnelsen ville vært relevant ved en utslippstillatelse gitt før bygging av anlegget, ikke etter. Klager viser til deres opprinnelige innvending mot prosentkravene hvor tidspunkt for utslippstillatelsen er vesentlig. I realiteten handler ikke dette om valg av teknologi, men dimensjonering av valgt teknologi. Å legge til grunn beste tilgjengelige teknologi er ikke en relevant begrunnelse i en tillatelse gitt etter at anlegget er ferdig. Klager mener kommunen ikke har hatt anledning til å planlegge prosjektet med strengere renseskrav fordi denne informasjonen ikke ble forelagt dem før kort tid etter første innsendte søknad.

Klager påpeker at kravene i seg selv ikke er urimelige eller vanskelig å overholde på generelt grunnlag. Dersom kravene hadde vært kjent tidligere i prosjektet, ville disse vært hensyntatt ved kontrahering av prosesser og konsekvenser for dimensjonering og utforming av anlegget ville kommet frem. Det biologiske rensetrinnet, som primært bestemmer renseseffekten av organisk stoff, er ferdigbygget og kan ikke endres. Renseresultatene vil derfor være ut fra belastningssituasjonen og dimensjoneringskriteriene, uavhengig av hvilke krav som pålegges anlegget i utslippstillatelsen. Konsekvensen av strengere krav i utslippstillatelsen enn forventet, innebærer kun økt risiko for kommunen med hensyn til kravoverholdelse, uten at kommunen har mulighet til å gjøre risikoreduserende tiltak knyttet til strengere krav.

2. Strengere krav til prøvetaking, herunder krav om 72 døgnblandprøver per år.

Klager ber om at kravet til prøvetaking reduseres til minimumskravet i forskriften, da de må øke bemanningen for å tilfredsstille kravet om 72 døgnblandprøver. Antall timer for oppfølging av det nye prøvetakingsprogrammet vil være betydelig, og etter kommunens oppfatning vil det være

hensiktsmessig at en eventuell økt ressursinnsats på området benyttes til andre driftsoppgaver enn et mer omfattende prøvetakingsopplegg.

Klager mener bedre kartlegging av tilførsler og utslipp håndteres best ved et prøvetakingsprogram i regi av anlegget, uten at analysene trenger å være akkrediterte. Anlegget tar i dag daglige KOF analyser på innløp og utløp for å få bedre oversikt over både tilførsler til anlegget og som del av driftsoppfølging.

3. Krav om at det skal gjennomføres en utredning av behovet for innføring av nitrogenfjerning i Gol tettbebyggelse.

Klager mener krav om utredning av behov for nitrogenfjerning bør være et felles ansvar for alle kommuner med utslipp til de aktuelle resipientene og at det bør komme frem av utslippstillatelsen for Gol kommune. Klager mener at kravet slik det står i tillatelsen, gir Gol kommune et selvstendig ansvar for å utrede konsekvenser av den samlede belastningen av nitrogenutslipp til Hallingdalselva, Drammenselva/Drammensfjorden og Oslofjorden.

Statsforvalterens merknader

Vi viser til Statsforvalterens vurderinger av klagers anførsler i oversendelsesbrevet datert 12. april 2023.

Statsforvalteren mener vedtaket bør endres på ett punkt og anbefaler at kravet til prøvetaking endres til 24 ukeblandprøver eller 36 døgnblandprøver i året.

Miljødirektoratets vurderinger

Klageinteresse og klagefrist

Klager har rettslig klageinteresse jf. forvaltningsloven § 28. Klagen er fremsatt innen utløpet av klagefristen jf. forvaltningsloven § 29.

Lovgrunnlaget

Miljødirektoratet er klageinstans i saken, og kan derfor prøve alle sider av den. Vi kan også ta hensyn til nye omstendigheter og forhold som ikke er tatt opp i klagen.

Klagen gjelder tillatelse til virksomhet etter forurensningsloven. Når forurensningsmyndigheten avgjør om tillatelse skal gis og fastsetter vilkår, skal den legge vekt på de forurensningsmessige ulemper ved tiltaket sammenholdt med de fordeler og ulemper som tiltaket for øvrig vil medføre, jf. forurensningsloven § 11. Prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8-12 skal legges til grunn som retningslinjer ved avgjørelsen. Forurensningsmyndigheten skal også vurdere om kravene i vannforskriften er til hinder for at det kan gis tillatelse.

Vurdering av om vannforskriften er til hinder for tiltaket

Det følger av vannforskriften § 4 at tilstanden i overflatevann skal beskyttes mot forringelse, forbedres og gjenopprettes med sikte på at vannforekomstene skal ha minst god økologisk og god kjemisk tilstand. Det er fastslått i praksis fra EU-domstolen knyttet til vanddirektivet at disse forpliktelsene utgjør en skranke for hva myndighetene kan tillate i enkeltsaker. Forurensningsmyndigheten må på bakgrunn av dette vurdere om omsøkt forurensende

virksomhet/tiltak kan føre til at oppnåelsen av vannforskriftens miljømål vanskeliggjøres eller at tilstanden i vannforekomsten forringes.

Gol avløpsrensaneanlegg har utslipp til Hallingdalselva (Vann-Nett ID: 012-3149-R). I Vann-Nett er Hallingdalselva definert som en middels til stor kalkfattig elv. Vannforekomsten er i middels grad påvirket av diffus avrenning fra spredt avløp, og i liten grad påvirket av punktutslipp fra Gol avløpsrensaneanlegg. Elven er karakterisert som sterkt modifisert (SMVF) som følge av påvirkning fra vannkraft. Elva har god økologisk tilstand med svært god tilstand for totalt fosfor, påvekstlger og fisk. Tilstanden for totalnitrogen og eutrofiindeks for bunndyr er god. Kjemisk tilstand er ikke klassifisert.

Vi legger disse resultatene til grunn, og vurderer at utslippet av kommunalt avløpsvann fra Gol tettbebyggelse ikke vil vanskeliggjøre oppnåelsen av vannforskriftens miljømål eller føre til forringelse av den økologiske tilstanden i de lokale vannforekomstene. Miljødirektoratets konklusjon er derfor at hensynet til vannforskriften er ivaretatt.

Gol tettbebyggelse ligger i nedbørsfeltet til Oslofjorden. Det er slått fast at Oslofjorden lider av eutrofi og er svært sårbar for tilførsler av næringssalter. Et viktig tiltak for å bedre tilstanden i fjorden er derfor å redusere tilførslene av nitrogen fra kommunalt avløpsvann i hele nedbørsfeltet. Etter dagens avløpsdirektiv, utløser tilstanden i Oslofjorden en plikt for norske myndigheter til å stille krav om nitrogenfjerning for utslipp av kommunalt avløpsvann fra tettbebyggelser større enn 10 000 pe. Se vår vurdering av "utredning av behovet for nitrogenfjerning" på side 8 og 9.

Prinsipper for offentlig beslutningstaking etter naturmangfoldloven

Ved vurderingen av om tillatelse etter forurensningsloven skal gis skal prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8-12 legges til grunn som retningslinjer, og det skal fremgå av avgjørelsen hvordan prinsippene er vurdert, jf. naturmangfoldloven § 7.

Miljødirektoratet vurderer at kravet til kunnskapsgrunnlag i naturmangfoldloven § 8 er oppfylt på bakgrunn av miljøundersøkelsene og naturmangfold som er registrert i offentlige database. I henhold til Miljødirektoratets database Naturbase (2022), er det ikke registrert viktige naturtyper i tilknytning til utslippspunktet. Det er imidlertid registrert en rekke arter av nasjonal forvaltningsinteresse i elva, blant annet storspove og vipe. Det er ikke registrert edelkreps eller elvemusling i vassdraget. Gol kommune viser i søknadsdokumentene til at det finnes ørret og gjedde i Hallingdalselva opp til Gol, samt at det også finnes noen mindre bestander av andre fiskeslag. I nevnte søknad viser kommunen til at det ikke er påvist elvemusling i Hallingdalselva. Videre viser kommunen til at undersøkelser av påvekstlger nedstrøms utslippspunktet viser «svært god» økologisk tilstand.

Føre-var-prinsippet, jf. naturmangfoldloven § 9, kommer til anvendelse dersom det er usikkerhet om effekter på naturmangfoldet og mistanke om at utslippet kan medføre vesentlig eller alvorlig skade på truet/viktig naturmangfold. Framskrivningene/ fortynningsberegningene i søknaden fra Gol kommune, viser at det omsøkte utslippet forventes å ha begrenset påvirkning på konsentrasjonene av næringssalter og organisk stoff i resipienten. Miljødirektoratet vurderer derfor at det er liten risiko for at utslippet fra Gol avløpsanlegg vil påvirke naturmiljøet i Hallingdalselva i vesentlig grad. Vilkår om overvåking kan i noen tilfeller redusere risikoen for skade og dermed betydning av føre-var-prinsippet i en konkret sak. Statsforvalteren har i

tillatelsen til Gol kommune, satt krav om å overvåke etter vannforskriften og forurensningsforskriften. Miljødirektoratet vurderer dermed at før-var-prinsippet i nml. § 9 ikke er til hinder for at det gis tillatelse i denne saken.

Basert på kunnskap om tilstand i resipientene og registrerte påvirkninger i Vann-nett og Vannmiljø, vurderer Miljødirektoratet at det er liten sannsynlighet for at det aktuelle naturmangfoldet i Hallingdalselva påvirkes av andre tiltal eller påvirkningsfaktorer jf. nml § 10, men utredningsrapporten for ytre Oslofjord slår fast at tilførslene av nitrogen til Oslofjorden må sees på som et regionalt problem, slik at det generelle nivået av nitrogen i fjorden må reduseres. Se vår vurdering av "krav om utredning av behovet for nitrogenfjerning" på side 8 og 9.

Vår vurdering av klagers anførsler

Rensekrav for BOF₅ og KOF_{CR}

Statsforvalterens grunnlag for å skjerpe rensekravene for organisk stoff baserer seg hovedsakelig på hvilken renseseffekt kommunen har oppgitt at de forventer å oppnå, samt hva som kan forventes ved bruk av beste tilgjengelige teknikker. Statsforvalteren har vektlagt at det ikke skulle gis tillatelse til å forurense mer enn nødvendig, med visshet om at renseanlegget var i stand til å klare en rensesgrad på 90 % og 92 % for henholdsvis BOF₅ og KOF_{CR}. Statsforvalteren mener avgjørelsen underbygges av Miljødirektoratets avgjørelse i klagesak om klage på utslippstillatelse datert 24. november 2015 for Søndre renseanlegg i Ål kommune. Miljødirektoratet opprettholdt krav om at årlig middelerdi for renseseffekt av fosfor skulle være minst 93 % og uttalte at *"en virksomhet som forurenser har en generell plikt til å redusere forurensningen så langt som mulig, innen rimelige økonomiske rammer. Kravet til 90 % fosforfjerning i forurensningsforskriftens § 14-2 c er et minimumskrav og skal ikke tolkes som en absolutt målsetting"*. Statsforvalteren viser også til en annen klagesak datert 23. mars 2019 som gjaldt fastsatte støykrav i utslippstillatelse for Statskraft Tofte As, hvor Miljødirektoratet uttalte at i en *«utslippstillatelse etter forurensningsloven settes utslippsgrenser etter hva som er mulig å oppnå med dagens teknikker for å beskytte miljøet fra skade og ulempe»*.

Forurensningslovens utgangspunkt er at forurensning er uønsket og forbudt og at man skal begrense forurensning så mye som mulig. Det er et viktig prinsipp at loven skal hindre at forurensning oppstår og arbeide for at det oppnås en miljøkvalitet som er tilfredsstillende ut ifra et kost/nytte perspektiv. I de to klagesakene Statsforvalteren viser til, lå det kost/nytte vurderinger til grunn for å kreve strengere rensekrav for fosfor, og strenge støykrav til en virksomhet for å begrense ulemper for naboer. Vi mener derfor avgjørelsene i disse to klagesakene ikke direkte kan overføres til denne saken.

Gol kommune påpeker i denne saken at det biologiske rensetrinnet som primært bestemmer renseseffekten av organisk stoff, er ferdigbygget og ikke kan endres. Hensikten med å etablere et biologisk rensetrinn var å lukke et avvik på overholdelse av sekundærrensekravet etter et tilsyn fra Statsforvalteren i 2018. Et biologisk rensetrinn slik Gol kommune har etablert, vil bidra til at forskriftens sekundærrensekrav blir overholdt, med en rensesgrad på 70 % BOF₅ og 75 % KOF_{CR}. Dette er i tråd med Miljødirektoratets føringer om viktigheten av at sekundærrensekravet blir overholdt som vi understreket i brev til Statsforvalteren datert 20. august 2019. Gol renseanlegg vil kunne oppnå bedre fjerning av biologisk nedbrytbart organisk stoff som er løst i vannet, og organiske partikler, enn det som kan oppnås i det kjemiske renseanlegget.

Spørsmålet i denne saken er derfor om miljønyttene er så store at de overstiger kostnadene det har for kommunen å bygge om anlegget slik at det kan dimensjoneres for en rensegrad på 90 % og 92 % for henholdsvis BOF₅ og KOF_{CR}.

Miljødirektoratet kan ikke se at det foreligger grunnlag for å stille strengere rensekrav for BOF₅ og KOF_{CR} i denne saken enn minimumskravet i forurensningsforskriften. Det er gjennomført overvåking i Hallingdalsvassdraget siden 1999, og det er en gjennomgående trend at avløpsanleggene i liten grad påvirker resipientene. Generelt er vannkvaliteten meget god. Hallingdalselva har god økologisk tilstand med svært god tilstand for totalt fosfor, påvekstlger og fisk. Tilstanden for totalnitrogen og eutrofiindeks for bunndyr er god. Framskrivningene/fortynningsberegningene i søknaden til Gol kommune viser at det omsøkte utslippet forventes å ha begrenset påvirkning på konsentrasjonene av næringssalter og organisk stoff i resipienten. Av søknaden fremkommer det at oppgraderingen av anlegget med biologisk rensetrinn for å overholde sekundærrensekravet, vil ha en positiv påvirkning på utslipp av både BOF₅ og KOF_{CR}. Disse reduseres med henholdsvis 71 og 55 % eks. overløpsutslipp og 69 og 52 % inkludert overløpsutslipp, sammenlignet med dagens situasjon. Dette tilsier at utslippet av organisk stoff i liten grad vil påvirke vannmiljøet negativt eller ha uheldige virkninger på det biologiske mangfoldet i resipienten.

Vi støtter Statsforvalteren i at det i en søknadsprosess skal legges vekt på beste tilgjengelige teknikker, men i dette tilfellet mener vi det må vektlegges at anlegget nylig er bygget for å etterkomme et avvik på overholdelse av sekundærrensekravet. Det er etter vår vurdering en uforholdsmessig kostnad i forhold til miljøgevinst at kommunen etter kort tid skal bygge om anlegget for å oppfylle strengere rensekrav til BOF₅ og KOF_{CR}.

På denne bakgrunn opphever vi vilkår om strengere rensekrav for BOF₅ og KOF_{CR} og mener Gol kommune skal ha forskriftens minimumskrav til rensing av BOF₅ og KOF_{CR}.

Krav til prøvetaking av total fosfor (Tot-P), BOF₅, KOF_{CR} og total nitrogen (Tot-N)

Det følger av forurensningsforskriften kap.14 at det skal tas representative prøver av avløpsvannet og forskriften fastsetter standardkrav for prøvetaking. Dette er minimumskrav og statsforvalteren kan fastsette strengere krav til prøvetaking dersom minimumskravene ikke er tilstrekkelige for å sikre representativitet i prøvetakingen. At prøvetakingen skal være representativ betyr at den skal fange opp varierende belastning gjennom året, inkludert belastning i maksuke da utslippet er størst. Samtidig må kostnaden ved å etterkomme kravet om flere prøver enn forskriftens minimumskrav kunne veies opp mot økt miljønytte.

Statsforvalteren stiller strengere vilkår om prøvetaking for å sikre at utslippet i maksuke blir fanget opp og at prøvetakingen er representativ for avløpsvannet. Egenkontrollrapportene for Gol avløpsanlegg viser at maksuke varierer. Noen år er maksuke registrert på høsten, men det er også år hvor maksuke er registrert i januar-februar og i april. I tillegg begrunner Statsforvalteren kravet til prøvetaking med at det vil bidra til å gi et bedre bilde på nitrogenutslippene fra Gol avløpsrenseanlegg, noe som vil være nyttig i forbindelse med gjennomføring av utredningen av behovet for innføring av nitrogenrensing i Gol tettbebyggelse.

I oversendelsesbrevet datert 5. juli 2023, skriver Statsforvalteren at etter en ny gjennomgang av saken og ny informasjon om kostnadene forbundet med skjerpede krav til prøvetaking, er de enige med kommunen i at kravet om 36 døgnblandprøver eller 72 ukeblandprøver fremstår

uforholdsmessig basert på kostnadsanslag fra en annen kommune. Statsforvalteren vurderer at 24 ukeblandprøver eller 36 døgnblandprøver i året vil gi et tilstrekkelig vurderingsgrunnlag, og at det er mer forholdsmessig med tanke på kost/nytte.

I behandlingen av klagesaken, har vi fått oppgitt at en kommune har estimert at en økning fra 12 til 72 døgnblandprøver vil koste anslagsvis 2-2,5 millioner kroner ekstra/år som følge av at alle prøvene må være akkrediterte. Gol kommune har ikke estimert hvor mye en økning vil koste dem, men fordi økningen i kostnader i stor grad skyldes at prøvene skal være akkrediterte, mener vi estimatet er overførbart til andre kommuner. Vi mener at dette er en uforholdsmessig stor økning i kostnader for et utslipp på denne størrelsen med mindre det er særskilt gode grunner til å kreve det pga. store variasjoner i avløpsvannets sammensetning og egenskaper.

Både kommunen og Statsforvalteren har redegjort for at det særlig har vært variasjoner i påslippet fra Nortura Gol som har ført til betydelig variasjon i avløpsvannets sammensetning. Ved revisjon av tillatelsen til Nortura Gol, har Statsforvalteren imidlertid stilt krav¹ som skal sikre mer stabil belastning av påslippet til Gol renseanlegg.

Vi støtter derfor Statsforvalterens vurdering om 24 ukeblandprøver eller 36 døgnblandprøver. Dette er en prøvfrekvens som ivaretar behovet for økt representativitet slik at man kan oppnå en større sikkerhet om belastningen i maksuke.

Miljødirektoratet mener derfor Gol kommune skal ha følgende krav til prøvetaking:

- Total fosfor: 24 ukeblandprøver eller 36 døgnblandprøver per år
- Biologisk oksygenforbruk (BOF5): 36 døgnblandprøver per år. Minst 29 av 36 døgnblandprøver må overholde krav.
- Kjemisk oksygenforbruk (KOFcr): 36 døgnblandprøver per år. Minst 29 av 36 døgnblandprøver må overholde krav.
- Total nitrogen: 24 ukeblandprøver eller 36 døgnblandprøver per år.

Kravet om akkreditert prøvetaking nedfelt i forurensningsforskriften § 14-11 er innført nettopp for å sikre at prøvetakingen holder god nok kvalitet. Akkrediterte analyser har liten verdi dersom ikke prøvetakingen blir gjort på en god og etterrettelig måte. Å sikre god kvalitet på dokumentasjonen som viser om et avløpsanlegg overholder rensekravene eller ikke, er viktig fordi dokumentasjonen skal gi grunnlag for videre oppfølging av anleggene og rapportering til EU. Vi opprettholder derfor krav om akkreditert prøvetaking.

Utredning av behovet for nitrogenfjerning

Klagers anførsel retter seg hovedsakelig mot at tillatelsen gir Gol kommune et selvstendig ansvar for å utrede konsekvenser av den samlede belastningen av nitrogenutslipp til Hallingdalselva, Drammenselva/Drammensfjorden og Oslofjorden. Som Statsforvalteren påpeker, må et samarbeid initieres av kommunen selv. Statsforvalteren kan ikke pålegge kommunene å samarbeide. Statsforvalteren har imidlertid stilt utredningskrav eller gitt pålegg om å utrede behovet for nitrogenfjerning til andre kommuner som også har utslipp til Hallingdalselva.

---

¹ Nortura får ikke lenger tillatelse til å slippe ut avrenning fra gjødselkjeller, pressaft eller konsentrert saltlake til avløpsnett og maksimalt døgnutslipp for BOF5 reduseres fra 370 til 250 kg/døgn. Videre skal avløpet fordrøyes.

Miljødirektoratet vurderer at kunnskapsgrunnlaget er tilstrekkelig for å kunne si at Oslofjorden lider av eutrofi, og at kommunalt avløp er en vesentlig bidragsyter til dette. Vi opphever derfor vilkåret om å utrede behovet for nitrogenfjerning.

Utredningsrapporten for ytre Oslofjord slår fast at tilførslene av nitrogen må sees på som et regionalt problem, slik at det generelle nivået av nitrogen i fjorden må reduseres. Et viktig tiltak for å bedre tilstanden i Oslofjorden er å redusere tilførslene av nitrogen til Oslofjorden fra kommunalt avløpsvann i Oslofjordens nedbørsfelt.

Med bakgrunn i kunnskapsgrunnlaget klassifiseres Oslofjorden som nitrogenfølsom etter avløpsregelverket, noe som etter dagens avløpsdirektiv utløser en plikt for norske myndigheter til å stille krav om nitrogenfjerning for utslipp av kommunalt avløpsvann fra tettbebyggelser over 10 000 BOF₅ pe. Dette gjelder også i nedbørsfeltet til slike resipienter. Miljødirektoratet mener derfor at Gol kommune, på bakgrunn av sin lokalisering og omsøkte ramme, omfattes av kriteriene for å få krav om nitrogenfjerning, og at Gol kommune skulle fått krav om nitrogenfjerning i tillatelsen de fikk i 2023.

Miljødirektoratet kan ikke stille vilkår om nitrogenfjerning i klagesaksavgjørelsen. Det vil være en omgjøring til skade for klager, jf. forvaltningsloven § 34 tredje ledd. Vi ville heller ikke hatt grunnlag for å gjøre det nå fordi et krav om nitrogenfjerning vil utløse vesentlige endringer av avløpsrensaneanlegget. Det er derfor et behov for at kommunen utreder hvordan nitrogenfjerning for det kommunale avløpsvannet fra Gol tettbebyggelse, kan løses. Videre må kommunen utrede kostnadene ved dette, og vurdere kostnader opp mot nytteeffekt av hhv. 70 og 80 % renseeffekt for nitrogen.

Vi ber Statsforvalteren om å gi Gol kommune et pålegg om å utrede nitrogenfjerning i tråd med føringene gitt over, og som erstatning for vilkåret om å utrede behov for nitrogenfjerning. Resultatet av pålegget om å utrede nitrogenfjerning skal være en del av grunnlaget for å endre tillatelsen, og må derfor foreligge i god tid i forkant. Kommunen må være forberedt på at Statsforvalteren snarlig vil vedta endring av tillatelsen, med virkning fra ti år siden forrige revisjon.

Med bakgrunn i kunnskapsgrunnlaget for Oslofjorden der det er slått fast at det er behov for å redusere tilførslene av nitrogen fra kommunalt avløpsvann fra hele nedbørsfeltet, opphever Miljødirektoratet kravet om å utrede behovet for nitrogenfjerning.

Vi vil for øvrig minne om at tilstanden i Oslofjorden er alvorlig og at det haster med gjennomføring av tiltak. For å stimulere til raskest mulig bedring av tilstanden i Oslofjorden, har Regjeringen etablert en tilskuddsordning. Dere kan lese mer om ordningen på Miljødirektoratets nettside.

Hilsen
Miljødirektoratet

Dette dokumentet er elektronisk godkjent

Signe Nåmdal
avdelingsdirektør

Cecilie Kristiansen
seksjonsleder

Kopi til:

STATSFORVALTEREN I OSLO OG VIKEN

Postboks 325

1502

MOSS

GOL KOMMUNE
Gamlevegen 4
3550 GOL

Saksbehandler, innvalgstelefon
Torbjørn Raugstad, 32 26 68 10

Endring av tillatelse som følge av Miljødirektoratets avgjørelse i klagesak - Tillatelse etter forurensningsloven til utslipp av kommunalt avløpsvann fra Gol tettbebyggelse i Gol kommune

Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus viser til Miljødirektoratet sitt vedtak i klagesak om tillatelse til utslipp av kommunalt avløpsvann fra Gol tettbebyggelse i Gol kommune, datert 26.06.2024 (vedlegg 2).

Bakgrunn

Statsforvalteren fattet 09.01.2023 vedtak om tillatelse etter forurensningsloven til utslipp av kommunalt avløpsvann fra Gol tettbebyggelse i Gol kommune. Vedtaket om tillatelse ble hjemlet i forurensningsloven § 11, jf. § 16, samt forurensningsforskriften kapittel 14.

I brev av 22.02.2023 påklaget Gol kommune vedtaket til Statsforvalteren. Etter å ha gått gjennom klagen, vurderte Statsforvalteren at klager burde gis medhold på enkelte punkter, men fant for øvrig ikke grunnlag for å endre vårt vedtak. Klagen ble oversendt Miljødirektoratet for endelig behandling 05.07.2023.

Utfall av klagesak

Miljødirektoratet som klageinstans fattet 26.06.2024 vedtak i klagesaken, jf. forvaltningsloven § 34 fjerde ledd, og oversendte avgjørelsen til Statsforvalteren for videre oppfølging. Miljødirektoratets vedtak er endelig og kan ikke påklages, jf. forvaltningsloven § 28 tredje ledd.

Miljødirektoratet fattet vedtak om følgende endringer i vårt vedtak:

1. Kravet til rensing av BOF_5 og KOF_{CR} i tillatelsens punkt 3.2.3 endres til forurensningsforskriftens minimumskrav slik det er definert i forurensningsforskriften i § 14-2 første ledd, bokstav b.
2. Kravet til prøvetaking for total-fosfor, BOF_5 , KOF_{CR} og total-nitrogen i tillatelsens punkt 3.2.3 endres til 24 ukeblandprøver og/eller 36 døgnblandprøver, herunder
  - Total-fosfor: 24 ukeblandprøver eller 36 døgnblandprøver per år.
  - Biologisk oksygenforbruk (BOF_5): 36 døgnblandprøver per år. Minst 29 av 36 døgnblandprøver må overholde krav.

- Kjemisk oksygenforbruk (KOF_{CR}): 36 døgnblandprøver per år. Minst 29 av 36 døgnblandprøver må overholde krav.
- Total-nitrogen: 24 ukeblandprøver eller 36 døgnblandprøver per år.

3. Kravet om å utrede behovet for nitrogenfjerning i tillatelsens kapittel 12 oppheves.

Oppdatert tillatelse i henhold til Miljødirektoratets avgjørelse

Som følge av Miljødirektoratets klageavgjørelse datert 26.06.2024, endrer Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus med dette Gol kommune sin tillatelse etter forurensningsloven til utslipp av kommunalt avløpsvann fra Gol tettbebyggelse i Gol kommune (tillatelsesnr. 2022.1037.T).

Endringene er gjort i samsvar med Miljødirektoratets vedtak i klagesaken.

Videre oppfølging

Miljødirektoratet påpeker i sitt vedtak at siden Gol tettbebyggelse har en samlet utslippsstørrelse over 10 000 BOF₅ pe, og at tettbebyggelsen ligger i nedbørsfeltet til Oslofjorden, så skulle Gol kommune fått krav om nitrogenrensing i tillatelsen datert 09.01.2023. Bakgrunnen for dette er at Oslofjorden regnes som nitrogenfølsom etter avløpsregelverket, noe som etter dagens avløpsdirektiv utløser en plikt for norske myndigheter til å stille krav om nitrogenfjerning for utslipp av kommunalt avløpsvann fra tettbebyggelser over 10 000 BOF₅ pe som ligger i nedbørsfeltet til fjorden.

Som et ledd i å få på plass nitrogenrensing i Gol tettbebyggelse, ber Miljødirektoratet om at Statsforvalteren pålegger Gol kommune å utrede hvordan nitrogenfjerning for det kommunale avløpsvannet fra Gol tettbebyggelse kan innføres. Videre må kommunen vurdere hvilken renseseffekt som kan oppnås ved ulike løsninger og kostnader knyttet til dette. Videre ber Miljødirektoratet Statsforvalteren om å endre tillatelsen til Gol kommune til å innføre krav om nitrogenrensing med virkning fra 10 år siden tillatelsen ble gitt, dvs. fra og med 09.01.2033.

Statsforvalteren vil endre tillatelsen til Gol kommune så snart vi har mottatt nødvendige opplysninger fra kommunen. Pålegg om opplysninger om innføring av nitrogenfjerning, vil følges opp i et eget brev fra Statsforvalteren.

Endring av tillatelsesnummer

Til informasjon har vi også endret tillatelsesnummeret fra 2022.1037.T til 2023.0052.T. Dette skyldes at tillatelsesnummeret i den opprinnelige tillatelsen (2022.1037.T) var feil. Endring av tillatelsesnummer har ingen betydning for vilkårene i tillatelsen.

Oppdatert tillatelse med ovennevnte endringer ligger vedlagt (vedlegg 1).

Endringene av tillatelsen i henhold til Miljødirektoratets klageavgjørelse er ikke et selvstendig vedtak som kan påklages.

Med hilsen

Hilde Sundt Skålevåg
seksjonssjef
Klima- og miljøvernavdelingen

Torbjørn Raugstad
rådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent

Vedlegg:

- 1 Tillatelse etter forurensningsloven for Gol kommune til utslipp av kommunalt avløpsvann fra Gol tettbebyggelse
- 2 Avgjørelse i klagesak om klage på vedtak - tillatelse etter forurensningsloven til utslipp av kommunalt avløpsvann fra Gol tettbebyggelse - Gol renseanlegg

Kopi til:

MILJØDIREKTORATET

Postboks 5672 Torgarden

7485

TRONDHEIM

Tillatelse etter forurensningsloven for Gol kommune til utslipp av kommunalt avløpsvann fra Gol tettbebyggelse

Tillatelsen er gitt i medhold av forurensningsloven § 11 jf. forurensningsforskriften § 14-4. Vilkårene er satt i medhold av forurensningsloven § 16, § 22 og § 40.

Tillatelsen er gitt på grunnlag av opplysninger fremkommet i søknad av 13. juni 2022, kunnskap hentet fra uttrekk av Vann-Nett i mars 2022 og Naturbase, samt andre opplysninger fremkommet under søknadsbehandlingen.

Dette tillatelsesdokumentet erstatter tidligere tillatelsesdokumenter for Gol avløpsrensaneanlegg. Den tidligere tillatelsen gjelder fortsatt for Golsfjellet avløpsrensaneanlegg.

Informasjon fra enhetsregisteret:

Navn på ansvarlig enhet: Gol kommune, kommunalteknisk avdeling
Organisasjonsnummer: 964 052 612
Postadresse: Gol kommune, Gamlevegen 4, 3550 Gol

Informasjon om virksomheten fra Statsforvalterens database:

Tettbebyggelse: Gol tettbebyggelse	
Anleggsnavn: Gol avløpsrensaneanlegg	
Anleggsnr og anleggsaktivitet:	3038.0006.01- Avløpsnett og -rensing
Kommune: Gol	Fylke: Buskerud
Lokalisering (UTM): sone 32, Nord 6729472 Øst 499742	
Lokalisering, adresse og gbnr: Heradvegen 14, 3550 Gol, gbnr. 0617-7/77	
Næringskode og bransje: 84.130 - Offentlig administrasjon tilknyttet næringsvirksomhet og arbeidsmarked	
Hovedkategori IED*:	
IED-kode: Ikke omfattet	

* IED (industriutslippsdirektivet) er gjennomført i norsk rett ved forurensningsforskriften av 1. juni 2004 nr. 931, kap. 36.

Tillatelsesnummer: 2023.0052.T	Arkivreferanse: 2020/13024
---------------------------------------	-----------------------------------

Tillatelse første gang gitt: 09.01.2023	Tillatelse sist revidert i medhold av fl § 18 tredje ledd:	Tillatelse sist endret: 02.09.2024
Hilde Sundt Skålevåg seksjonssjef		Irene Tronrud seniorrådgiver

Tillatelsen er godkjent elektronisk og har derfor ingen underskrift

Endringslogg

Endringsnummer	Endringer av	saksbeh. og saksnr.	Beskrivelse av endring
00	09.01.2023	Irene Tronrud, 2020/13024	Tillatelse ble gitt (tillatelsesnr. 2022.1037.T). Tillatelsen erstatter tidligere tillatelse av 09.01.2002 (tillatelsesnr. 2002.0219.T). Vedtak om dispensasjon fra vilkår om rensekrav og om akkreditert prøvetaking, Gol renseanlegg (se journalpost nr. 23 i sak 2021/30224).
01	02.09.2024	Torbjørn Raugstad, 2020/13024	Tillatelsen ble endret i henhold til Miljødirektoratets vedtak av 26.06.2024 i klagesak (se journalpost nr. 76 i sak 2020/13024). Endring av tillatelsesnummer.

Innhold

1	Tillatelsens ramme	5
1.1	Tillatelsen omfatter	5
2	Generelle vilkår	6
2.1	Utslippsbegrensninger.....	6
2.2	Plikt til å overholde grenseverdier	6
2.3	Plikt til å redusere forurensning så langt som mulig	6
2.4	Plikt til forebyggende vedlikehold	7
2.5	Tiltaksplikt ved økt forurensningsfare	7
2.6	Plikt til internkontroll	7
2.6.1	Krav om miljørisikovurdering.....	7
2.7	Krav til kommunens planlegging av samlet avløpsvirksomhet	8
2.8	Plikt til å ha oversikt over og kunnskap om tilstand og påvirkning.....	9
2.9	Ombygging og overføring av avløpsvann til andre anlegg.....	9
3	Utslipp til vann	9
3.1	Krav til avløpsnett	9
3.1.1	Krav til oppsamling av kommunalt avløpsvann	9
3.1.2	Krav om tiltaksplan for fornyelse av avløpsnett	10
3.1.3	Krav til kontroll med overvann og annet fremmedvann tilført avløpsnett	10
3.1.4	Krav til utslipp via overløp	10
3.1.5	Krav til virkningsgrad for avløpsnett	11
3.2	Krav til rensing av avløpsvann	11
3.2.1	Generelt	11
3.2.2	Oversikt over avløpsrenseanlegg	11
3.2.3	Rensekrav og dokumentasjonskrav for det enkelte anlegg	12
3.2.4	Utslippspunkt for avløpsrenseanlegg og overløp.....	13
3.2.5	Påslipp.....	14
4	Utslipp til luft.....	14
4.1	Generelt.....	14
4.2	Lukt fra punktkilder.....	14
4.3	Klimagassregnskap og utslipp av klimagasser	15
5	Støy	15
6	Avfall og avløpsslam.....	15
6.1	Generelle krav til avfall	15
6.2	Håndtering av avløpsslam.....	16
7	Akutt forurensning – forebyggende tiltak, varsling og beredskap	16

7.1	Forebyggende tiltak	16
7.2	Beredskapsanalyse	16
7.3	Beredskapsplan	17
7.4	Beredskapsetablering	17
7.5	Øving av beredskap	17
7.6	Varsling av akutt forurensning	17
8	Utslippskontroll, resipientundersøkelser og overvåkning	17
8.1	Krav om måleprogram	17
8.2	Overvåking etter forurensningsforskriften	18
8.3	Overvåking etter vannforskriften	18
8.4	Rapportering av overvåkingsresultater	19
8.5	Registrering i vannmiljø	20
9	Energi	20
9.1	Energistyringssystem	20
9.2	Utnyttelse av overskuddsenergi	20
10	Substitusjon av kjemikalier og råstoffer	20
11	Krav til rapportering	21
11.1	Årlig egenkontrollrapportering	21
11.2	Årsrapport	21
12	Nedleggelse, ombygging og overføring av avløpsvann til andre anlegg	22
13	Tilsyn	22
14	Vedlegg 1	23

1 Tillatelsens ramme

1.1 Tillatelsen omfatter

Tillatelsen gjelder all transport, behandling og utslipp av avløpsvann fra Gol tettbebyggelse, i Gol kommune. Tillatelsen omfatter utslipp fra samlet tilført avløpsmengde tilsvarende **inntil 13 080 BOF₅ personekvivalenter (pe)** fra Gol tettbebyggelse i maksuke.

Det samlede utslippet omfatter dette avløpsrenseanlegget:

- Gol avløpsrenseanlegg, 13 080 pe BOF₅

Alle tettbebyggelser som er tilknyttet samme avløpsrenseanlegg, også tettbebyggelser i andre kommuner, regnes som én tettbebyggelse i henhold til forurensningsforskriften kapittel 11, § 11-3 bokstav k, andre ledd.

Kommunen skal til enhver tid ha oppdatert dokumentasjon på tettbebyggelsens utbredelse (areal) og utslippstørrelse (pe beregnet BOF₅ etter NS 9426). Ved utbygging av kommunens infrastruktur eller vesentlig utvidelse av virksomhet som medfører økte utslipp fra tettbebyggelsen, skal tettbebyggelsens geografiske utbredelse og utslippstørrelse i pe oppdateres.

Kommunen plikter å sørge for at det er samsvar mellom rensekapasitet og størrelsen på potensielt utslipp (BOF₅ pe) av avløpsvann i maksuke fra tettbebyggelsen før slike endringer som nevnt over realiseres. Det er ikke tillatt å overskride det faktiske utslippet i BOF₅ pe utover tillatelsens ramme. Ved langvarige overskridelser plikter kommunen å utarbeide en tiltaksplan for å redusere konsekvensene av dette på kort og lang sikt. Ved permanente utvidelser, må kommunen søke Statsforvalteren om en endring av tillatelsen.

Kravene i denne tillatelsen tar utgangspunkt i kommunens beregnede, potensielle utslipp etter NS 9426¹, og basert på kunnskap om antallet fastboende og ikke-bofaste personer, industri med påslipp til avløpsnett og eventuelle andre kilder som vil påvirke mengden og sammensetningen av kommunalt avløpsvann som oppstår.

Tabell 1.1.1 Beregningene gjengis her for å unngå tvil om hvilke utslippsforhold som lå til grunn da tillatelsen ble gitt:

Kilde	Beregnet BOF ₅ (pe) i 2020	Beregnet BOF ₅ (pe) i 2040
Fast bosatte	4 245	4 995
Kommunale virksomheter og arbeidsplasser, hoteller o.l. (Gol camping)	968	968
Tilknyttede hytteområder	0	1700

¹ Med kommunens beregnede potensielle utslipp, menes den maksimale, gjennomsnittlige ukesebelastning i BOF₅ (pe) til det avløpssystemet som reguleres i denne tillatelsen, og som oppstår i den uka i året med forventet høyest belastning. Beregningene skal være representative for situasjonen på søknadstidspunktet og minst 10 år fram i tid.

Påslipp industri	4 167	4 167
Overføring fra andre kommuner	0	0
Septikslam mottak	1 250	1 250
SUM	10 630	13 080
Uke med maksimal utslipp som er lagt til grunn i beregningene i tabell 1.1.1.	Uke 39	

Samarbeid mellom kommuner innenfor samme tettbebyggelse om håndtering av avløpsvann forutsettes formalisert gjennom privatrettslige avtaler.

Denne tillatelsen omfatter de avløpsrenseanlegg som framgår av pkt. 3.2.2 og utslippspunkter slik de er opplistet i pkt. 3.2.4.

Avløpsdirektivet er under revidering og kan føre til endringer i forurensningsforskriften. Det vil til enhver tid være det strengeste kravet som gjelder.

Kravene til overvåking i denne tillatelsen er tilpasset behovet for samordnet overvåking etter vannforskriften.

2 Generelle vilkår

2.1 Utslippsbegrensninger

De utslippskomponenter fra virksomheten som er antatt å ha størst miljømessig betydning for organisk belastning og eutrofisituasjonen i resipienten er uttrykkelig regulert gjennom spesifikke vilkår i denne tillatelsens punkt 3 til 5. Utslipp som ikke er uttrykkelig regulert på denne måten, er også omfattet av tillatelsen så langt opplysninger om slike utslipp er fremkommet i forbindelse med saksbehandlingen eller må anses å ha vært kjent på annen måte da vedtaket ble truffet.

2.2 Plikt til å overholde grenseverdier

Alle grenseverdier skal overholdes innenfor de fastsatte midlingstider jf. vilkår 3.2.4 og innenfor de rammer som følger av forurensningsforskriftens § 14-13. Variasjoner i utslippene innenfor de fastsatte midlingstidene skal ikke avvike fra hva som følger av normal drift i en slik grad at de kan føre til økt skade eller ulempe for miljøet.

2.3 Plikt til å redusere forurensning så langt som mulig

All forurensning fra det totale avløpssystemet, herunder utslipp til luft og vann, samt støy og avfall er isolert sett uønsket. Selv om utslippene holdes innenfor fastsatte utslippsgrenser, plikter kommunen å redusere utslipp så langt det er mulig uten urimelige kostnader.

Det totale avløpssystemet skal drives, vedlikeholdes og fornyes i et langsiktig perspektiv, slik at forventet funksjon og ytelse opprettholdes og er stabil til tross for variasjoner i belastning og klimaforhold.

2.4 Plikt til forebyggende vedlikehold

For å holde de ordinære utslippene på et lavest mulig nivå og for å unngå utilsiktede utslipp, skal kommunen sørge for forebyggende vedlikehold av utstyr som kan ha utslippsmessig betydning. Systemer og rutiner for vedlikehold av slikt utstyr skal være dokumentert.

2.5 Tiltakspunkt ved økt forurensningsfare

Dersom det som følge av unormale driftsforhold eller av andre grunner oppstår fare for økt forurensning, plikter kommunen å iverksette de tiltak som er nødvendige for å eliminere eller redusere den økte forurensningsfaren.

Kommunen skal så snart som mulig informere Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus om unormale forhold som har eller kan få forurensningsmessig betydning. Med forurensningsmessig betydning menes unormale tilførsler av forurensninger til avløpsrensaneanlegget som kan få konsekvenser for overholdelse av utslippskrav eller slamhåndtering. Akutt forurensning skal i tillegg varsles, jf. krav fastsatt i punkt 7 i denne tillatelsen.

2.6 Plikt til internkontroll

Kommunen plikter å etablere internkontroll for sin avløpsvirksomhet i henhold til gjeldende forskrift om dette². Internkontrollen skal sikre og dokumentere at virksomheten overholder krav i denne tillatelsen, forurensningsloven, produktkontrollloven³ og relevante forskrifter til disse lovene, der særlig forurensningsforskriften kap. 11 og 14 legger rammer for kommunens avløpsvirksomhet. Kommunen plikter å holde internkontrollen oppdatert.

Kommunen plikter til enhver tid å ha oversikt over alle forhold som kan medføre forurensning og kunne redegjøre for risikoforhold. Punkt 2.6.1 beskriver konkrete krav til innholdet i en miljørisikovurdering, både med hensyn til *akutt* forurensning og risiko for annen ulovlig forurensning.

2.6.1 Krav om miljørisikovurdering

Kommunen skal ha en oppdatert skriftlig, klimatilpasset miljørisikovurdering av det totale avløpssystemet som denne tillatelsen omfatter. Dette innebærer en risikovurdering av forhold knyttet til avløpssystemet som kan forårsake utilsiktede forurensningsutslipp/farer for forurensning.

Denne miljørisikovurderingen skal som et minimum legge vekt på:

- Påslipp etter kapittel 15 og 15 A

---

² Forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (internkontrollforskriften) av 06.12.1996, nr. 1127

³ L11.06.1976 nr. 79 Lov om kontroll med produkter og forbrukertjenester (produktkontrollloven)

- Kritiske punkter på ledningsanlegg
- Kritiske punkter på avløpsrensaneanlegg
- Utslipp til sårbar resipient
- Utslipp av farlige stoffer
- Områder med mulige brukerkonflikter
- Hvordan det totale avløpssystemet blir påvirket av klimaendringer
- Angi risiko og risikoreduserende tiltak i prioritert rekkefølge
- Vannforskriftens § 4 og mål om god kjemisk og økologisk tilstand i vannforekomstene

På grunnlag av utførte risikoanalyser og fastsatte akseptable risikonivåer for skadelige hendelser som følge av utslipp, må det planlegges og gjennomføres tiltak for å overholde akseptabelt risikonivå. Både konsekvensreduserende og sannsynlighetsreduserende tiltak skal vurderes. Hvert tiltak skal være knyttet til en ansvarlig person/stilling, og tiltaket skal ha en frist for gjennomføring. Dette skal dokumenteres skriftlig i en tiltaksplan som inngår i virksomhetens internkontrollsystem.

Miljøriskovurderingen og tilhørende tiltaksplan skal evalueres minst 1 gang per år og skal oppdateres etter hvert som tiltak er gjennomført og kunnskapsgrunnlaget endrer seg. Evalueringen skal dokumenteres skriftlig. Det skal foreligge en skriftlig rutine for gjennomføring av miljøriskovurderinger, herunder kriterier for oppdatering.

Miljøriskovurderingen skal være en viktig del av grunnlaget for den overordnede avløpsplanen og beredskapsplanen (se punkt 2.7 og punkt 7.3).

2.7 Krav til kommunens planlegging av samlet avløpsvirksomhet

Kommunen skal sørge for å identifisere behovet for vedlikehold, fornyelse og utbygging av ledningsnett, pumpestasjoner og avløpsrensaneanlegg for kommunalt avløpsvann og overvann både på kort og lang sikt. Kommunen plikter videre å sette av tilstrekkelig med ressurser, både økonomiske og personressurser, slik at identifiserte behov for tiltak og øvrige krav i denne tillatelsen kan gjennomføres planmessig og over tid. Hvordan kommunen skal løse dette i praksis innenfor fastsatte frister, skal dokumenteres overfor Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus på forespørsel.

Gjennom en overordnet avløpsplan skal kommunen se tiltak, mål og prioriteringer i sammenheng med øvrig planlegging i kommunen. Avløpsplanen skal resultere i utarbeidelse av konkrete tiltak. Det skal tydelig fremgå hvilke tiltak som skal gjennomføres innenfor gjeldende og kommende økonomiplanperiode.

Kommunen skal på bakgrunn av en årlig vurdering av hvordan kravene i denne tillatelsen og forurensningsforskriften kap. 14 er fulgt opp, vurdere behov for nye tiltak og endringer i prioriteringene. Som en del av den årlige vurderingen, skal kommunen vurdere om etablert behandlingsskapitet for kommunalt avløpsvann står i forhold til beregnet potensielt utslipp fra tettbebyggelsen og med vedtatte planer om utbygging. Dette for å sikre at behovet for økt

oppsamlings- og behandlingsskapitet for avløpsvann er tilpasset kommunens planer for ny utbygging av bolig- eller hytteområder eller aktuell næringsvirksomhet⁴.

Dersom vurderingen viser at behandlingsskapiteten ikke er tilstrekkelig, skal kommunen presentere konkrete tiltak for å øke behandlingsskapiteten og sikre fremtidig finansiering innen utbyggingen gjennomføres.

2.8 Plikt til å ha oversikt over og kunnskap om tilstand og påvirkning

Kommunen skal ha kjennskap til og kunne dokumentere skriftlig i hvilken grad avløpsrensaneanlegg, avløpsnett og forurenset overvann påvirker eller kan påvirke vannmiljøet, sårbare naturtyper eller områder som brukes av sårbare arter.

Det må utvises særlig aktsomhet ved planlegging av nye ledningstraseer og ved graving eller andre aktiviteter som kan påvirke naturmangfoldet. Kommunen må gjøre seg kjent med aktuelle bestemmelser som kan gjelde for slik aktivitet.

2.9 Ombygging og overføring av avløpsvann til andre anlegg

Om avløpsrensaneanlegg planlegges lagt ned eller stanset for en periode grunnet ombygging eller utbedring, skal kommunen gjøre det som til enhver tid er nødvendig for å motvirke fare for forurenning. Aktiviteter som kan medføre fare for økt forurenning utover det som er tillatt i denne tillatelsen, og som kan medføre at renskrav ikke overholdes, kan ikke startes før Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus har gitt midlertidig unntak fra gjeldende renskrav. Søknader om unntak fra gjeldende renskrav må derfor sendes Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus i god tid.

3 Utslipp til vann

3.1 Krav til avløpsnettet

3.1.1 Krav til oppsamling av kommunalt avløpsvann

Avløpsvannet fra nye bygninger skal knyttes til offentlig avløpsnett, jf. § 27-2 i plan- og bygningsloven.

Kommunen skal dokumentere at tettbebyggelsen har en tilknytningsgrad på minst 98 %⁵. Dette gjelder også ved utvidelse av tettbebyggelsen.

Kommunen skal til enhver tid ha oversikt over utbygginger og tilkoblinger som medfører endring av tettbebyggelsens samlede utbredelse og størrelse (pe).

---

⁴ Med aktuell næringsvirksomhet menes næringsvirksomhet som vil innebære økt belastning av kommunens oppsamlings- og behandlingsskapitet for avløpsvann, som påslipp fra hotellvirksomhet og næringsmiddelindustri.

⁵ Basert på nasjonale mål for vann og helse, vedtatt av Regjeringen 22.05.2014, som sier at det skal være minst 98 % tilknytningsgrad innen et område som kommunen har definert som et rensedistrikt til et bestemt avløpsrensaneanlegg

Kommunen må holde seg oppdatert på ny avløpsteknologi og ta i bruk beste tilgjengelige teknikker for å begrense utslipp.

3.1.2 Krav om tiltaksplan for fornyelse av avløpsnett

Kommunen skal utarbeide en tiltaksplan for fornyelse av avløpsnettet med kummer, pumpestasjoner m.v. Tiltaksplanen skal vise det årlige, gjennomsnittlige behovet for fornyelse av spillvannsførende ledningsnett, og hvilke kriterier som er lagt til grunn for fornyelse. Fornyelsesprogrammet skal være sammenhengende og skal minst omfatte de neste 5 årene.

Kommunens ledningsdatabase skal oppdateres kontinuerlig etter hvert som ledningsnettet fornyes.

3.1.3 Krav til kontroll med overvann og annet fremmedvann tilført avløpsnettet

Kommunen skal lage en tiltaksplan for å redusere andelen fremmedvann som tilføres ledningsnettet. Planen skal beskrive konkrete tiltak for trinnvis separering av avløpsnettet for overvann og sanitært avløpsvann.

I områder hvor det separate overvannsnettet mottar forurenset overvann, skal behovet for rensing vurderes og dokumenteres.

Utslipp av sanitært avløpsvann via overvannsnettet er ikke tillatt.

3.1.4 Krav til utslipp via overløp

Kommunen skal ha oversikt over alle utslipp av urensset avløpsvann via overløp til resipient fra det totale avløpssystemet. Utslipp via overløp skal ikke føre til forsøpling.

Utslipp av urensset avløpsvann er uønsket, og innen 2030 skal den samlede mengden utslipp via driftsoverløp over året ikke være over 2 %.

Kommunen skal som del av den overordnede avløpsplanen, inkludere en tiltaksplan for å redusere driftsoverløp og vurdere muligheter for å etablere fordrøyningsbasseng eller andre avbøtende tiltak der det er nødvendig, jf. pkt. 2.7. Det skal særlig tas hensyn til behovet for å redusere utslipp til sårbare resipienter og resipienter brukt til bading m.m. hvor utslippene kan representere en miljø- eller helsefare.

Driftstid for alle overløp skal registreres. Alle overløp av vesentlig størrelse og miljømessig betydning skal måles. Utslipp fra mindre overløp kan beregnes hvis en miljørisikovurdering dokumenterer at overløpet er av mindre miljømessig betydning. Dette skal inngå i årsrapporteringen til Statsforvalteren jf. punkt 11.

Alle utslipp via nødoverløp skal registreres særskilt og håndteres som en avvikssituasjon. Gol kommune skal ha et overvåkings- og beredskapssystem som sikrer at nødoverløp straks oppdages og utbedres innen 24 timer. Rutiner for dette skal framgå av Gol kommune sine internkontrollrutiner og beredskapstiltak.

Planlagt stans i pumpestasjoner skal i utgangspunktet ikke gi overløpsdrift. I de tilfeller dette likevel kan bli nødvendig skal Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus varsles i god tid på forhånd, og det skal iverksettes avbøtende tiltak for å begrense forurensningen fra utslippene.

3.1.5 Krav til virkningsgrad for avløpsnett

Kommunen skal kontinuerlig gjennomføre planlagte tiltak for å redusere lekkasjer av urensset avløpsvann fra ledningsnett.

Virkningsgraden til avløpsnett, det vil si hvor stor andel av vannmengden som kommer fram til avløpsrensaneanlegget, skal dokumenteres og være tilgjengelig for Statsforvalteren ved forespørsel. Dette skal gjøres ved å legge til grunn målte verdier for overløp eller beregnede verdier for mindre omfattende overløpsutslipp, jf. punkt 3.1.4. I tillegg skal andre ulike kilder til tap beregnes eller vurderes kvalitativt.

Utslipp på grunn av feil ved ledningsnett, stans i pumpestasjoner og liknende skal ikke redusere virkningsgraden i avløpsnett med mer enn 5 % fram til 31. desember 2027 og deretter maksimalt 3 % over året.

3.2 Krav til rensing av avløpsvann

3.2.1 Generelt

Alt avløpsvann som er medregnet i tettbebyggelsens utslippstørrelse, skal behandles slik at samme minimumskrav til rensing oppfylles, uavhengig av avløpsrensaneanleggenes dimensjonerende kapasitet og teknologi. Dette gjelder for utslipp over 50 pe, også fra private avløpsrensaneanlegg som ikke er tilknyttet kommunalt avløpsnett. Kontrollkravene skal imidlertid være tilpasset det enkelte anlegg.

I tillegg kan det enkelte avløpsrensaneanlegg ha tilleggskrav eller skjerpende krav satt av hensyn til resipienten og bruken av denne, jf. vilkår 3.2.3.

Alle eksisterende avløpsrensaneanlegg over 50 pe i Gol tettbebyggelse skal minst oppfylle kravene i forurensningsforskriften og i denne tillatelsen.

Avløpsrensaneanlegg som tidligere har vært regulert etter kap. 13 i forurensningsforskriften, skal oppfylle de samme kravene senest innen 7 år etter at utvidelsen fant sted.

3.2.2 Oversikt over avløpsrensaneanlegg

Avløpsrensaneanlegg innenfor kommunens del av tettbebyggelsen og som omfattes av denne tillatelsen, framgår av tabell 3.2.2.1.

Oversikten gir også informasjon om faktisk belastning og dimensjonerende kapasitet i BOF_5 (pe) og hydraulisk kapasitet på søknadstidspunktet. Oversikten viser også type rensesprosess etablert ved det enkelte anlegg og vedtatte endringer.

Tabell 3.2.2.1: Oversikt over avløpsrenseanlegg innenfor kommunens del av tettbebyggelsen

Navn på avløpsrenseanlegg	Tilført belastning inn i BOF ₅ (pe) i 2040	Dimensjonerende kapasitet i BOF ₅ (pe)	Hydraulisk kapasitet (m ³ /t)	Renseprosess
Gol avløpsrenseanlegg	13080	9293	Q _{maksdim} = 149 m ³ /h Q _{maks} = 300 m ³ /h	Biologisk-kjemisk anlegg

Avløpsrenseanleggene skal utformes slik at kravene i forurensningsforskriften kap. 14 og kravene i denne tillatelsen kan overholdes

3.2.3 Rensekrav og dokumentasjonskrav for det enkelte anlegg

Generelt om dokumentasjonskrav

Utslippsparametere og tilhørende grenseverdier, samt minimum antall prøver og midlingstid, er satt i tabell 3.2.3.1.

Prøver av KOF_{CR} og BOF₅ må minst etterkomme enten krav til konsentrasjon eller renseeffekt.

Utslipp via overløp (både driftsoverløp og nødoverløp) ved avløpsrenseanlegget skal regnes med i rensegraden for anlegget.

Dersom utslippet av KOF_{CR} og/ eller BOF₅ er overskredet med 100 % av det rensekravene sier, så skal kommunen varsle Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus.

Gol avløpsrenseanlegg

Tabell 3.2.3.1 Gol avløpsrenseanlegg: Utslippsparametere, rensekrav og prøvetaking

Utslippsparameter	Krav	Prøvetype og -frekvens	Maksimalt årlig utslipp inkludert overløp
Total fosfor (Tot-P)	Minst 93 % reduksjon frem til 31.12.2024. Deretter minst 95 % reduksjon fra 01.01.2025. Renseeffekt beregnes som årlig middelerverdi.	24 ukeblandprøver eller 36 døgnblandprøver per år.	303 kg frem til 31.12.2024. Deretter 224 kg fra 01.01.2025.
Biologisk oksygenforbruk (BOF ₅)	Minst 70 % reduksjon eller at utslippskonsentrasjonen	36 døgnblandprøver per år. Minst 29 av 36	

	ikke overstiger 25 mg O ₂ /l. Kravet gjelder fra og med dags dato.	døgnblandprøver må overholde krav.	
Kjemisk oksygenforbruk (KOF _{CR})	Minst 75 % reduksjon eller at utslippskonsentrasjonen ikke overstiger 125 mg O ₂ /l. Kravet gjelder fra og med dags dato.	36 døgnblandprøver per år. Minst 29 av 36 døgnblandprøver må overholde krav.	
Total nitrogen (Tot-N)	Prøvetaking av nitrogen for å overvåke nitrogenutslipp. Kravet gjelder fra dags dato.	24 ukeblandprøver eller 36 døgnblandprøver per år.	
E. coli	Prøvetaking av E. coli. Kravet gjelder fra dags dato.	Fra 1. mai til 31. oktober hvert år skal det tas en øyeblikksprøve annenhver uke.	

3.2.4 Utslippspunkt for avløpsrenseanlegg og overløp

Renset avløpsvann skal føres ut i resipient på en slik måte at innblandingen i vannmassene blir best mulig, og slik at brukerinteresser ikke påvirkes.

Utlegging av utslippsledning eller lignende tiltak som kan påvirke sikkerheten eller fremkommeligheten i kommunens sjøområde, krever tillatelse av den kommune der tiltaket skal settes i verk, jf. havne- og farvannsloven⁶.

Tabell 3.2.4.1 Utslippspunkt for Gol avløpsrenseanlegg

Utslippspunktets navn/beskrivelse	Koordinater X (UTM sone 32) øst	Koordinater Y (UTM sone 32) nord	Avstand fra land + navn på resipient ⁷	Dybde
Utslippspunkt for Gol avløpsrenseanlegg	499755	6729382	5 meter fra land hvor elva er dypest til Hallingdalselva	ca. 1,5 meter (ved lavvannsføring i elva)

⁶ jf lov om havner og farvann av 17.04.2009 nr. 19 § 27

⁷ Avstanden fra land regnes som horisontal avstand fra strandkanten ved middelvannstand

Tabell 3.2.4.2 Utslippspunkt for overløp i Hallingdalselva

Utslippspunktets navn/beskrivelse	Koordinater X (UTM sone 32)	Koordinater Y (UTM sone 32)	Avstand fra land + navn på resipient ⁸	Dybde
Utslippspunkt for overløp ved Gol avløpsrenseanlegg	499755	6729382	5 meter fra land hvor elva er dypest til Hallingdalselva	Dybden over utslippsenden er ca. 1,5 meter ved lavvannsføring i elva.

3.2.5 Påslipp

Påslipp til kommunalt ledningsnett skal ikke redusere muligheten for å overholde utslipps- og renskrav satt i denne tillatelsen eller forurensningsforskriften eller redusere muligheten for å utnytte avløpsslammet iht. gjødselvereforskriftens krav.

Kommunen skal ha oversikt over alle virksomheter som kan utgjøre en risiko for det kommunale avløpssystemet jfr. forurensningsforskriftens § 15A-4, og følge opp disse gjennom påleggskrav og tiltak.

4 Utslipp til luft

4.1 Generelt

Lukt skal være en driftsparameter for det totale avløpssystemet samlede virksomhet. Dette for å sikre at lukt fra pumpestasjoner, overløp, kummer og eventuelle lufteinnetninger ikke er til vesentlig sjenanse for naboer og brukere av nærområdet.

Kommunen skal ha oversikt over kilder og vurdere behovet for tiltak og eventuelt effekten av gjennomførte luktreducerende tiltak.

Før bygging av nye anlegg, komponenter (pumpestasjoner, kummer og utearealer og ledninger) må kommunen vurdere mulige kilder til lukt og om nærhet til bebyggelse, ferdsel eller terrengforhold kan skape luktkonflikter.

Kommunen skal ha et system for registrering og oppfølging av eventuelle klager og avvik på lukt. Systemet skal være en del av internkontrollen.

4.2 Lukt fra punktkilder

Punktutslipp for avgasser skal håndteres slik at luktulempe forebygges effektivt.

---

⁸ Avstanden fra land regnes som horisontal avstand fra strandkanten ved middelvannstand

Beregnet luktimmisjon fra slike kilder ved omkringliggende boliger, sykehus, pleieinstitusjoner, fritidsboliger, utdanningsinstitusjoner og barnehager mv. skal ikke overstige 1 ouE/m³ som maksimal månedlig 99 prosent timefraktil.

4.3 Klimagassregnskap og utslipp av klimagasser

Utslipp av klimagasser fra drift av det totale avløpssystemet skal holdes på et så lavt nivå som mulig.

Virksomheten skal utarbeide klimagassregnskap årlig.

5 Støy

Virksomhetens bidrag til utendørs støy ved omkringliggende boliger, sykehus, pleieinstitusjoner, fritidsboliger, utdanningsinstitusjoner og barnehager skal ikke overskride grensene i tabell 5.1. Grensene skal måles eller beregnes med frittfeltverdi ved den mest støyutsatte fasaden.

Tabell 5.1 Støygrenser

Dag (kl. 07-19) LpAekv12h	Kveld (kl. 19-23) LpAekv4h	Natt (kl. 23-07) LpAekv8h	Søn-/hellig- dager (kl. 07-23) LpAeq16h	Natt (kl. 23-07) LA1*
55 dB(A)	50 dB(A)	45 dB(A)	50 dB(A)	60 dB(A)

*LA1 er et statistisk maksimalnivå, uttrykt som det støynivået som overskrides i 1 % av tiden i situasjoner der maksimalnivåhendelsene forårsakes av mange typer kilder, og antall hendelser ikke er entydige eller grupperbare. LpAeqT er A-veiet gjennomsnittsnivå (dBA) midlet over driftstid der T angir midlingstiden i antall timer.

Alle støygrenser skal overholdes innenfor alle driftsdøgn. Støygrensene gjelder all støy fra den ordinære driften av avløpsrensaneanlegg, inkludert intern transport på område til anlegga og lossing/lasting av råvare, slam etc. Støy fra bygg- og anleggsvirksomhet og fra ordinær persontransport er likevel ikke omfattet av grensene.

6 Avfall og avløpsslam

6.1 Generelle krav til avfall

Kommunen plikter så langt det er mulig å unngå at det dannes avfall som følge av virksomheten. Særlig skal innholdet av skadelige stoffer i avfallet søkes begrenset mest mulig.

Kommunen plikter å sørge for at all håndtering av avfall, inkludert farlig avfall, skjer i overensstemmelse med gjeldende regler for dette fastsatt i eller i medhold av forurensningsloven, herunder avfallsforskriften⁹.

⁹ Forskrift om gjenvinning og behandling av avfall (avfallforskriften) av 01.06.2004, nr. 930

Avfall som oppstår i virksomheten, skal leveres til lovlig avfallsmottak. Ved evt. bruk av biofilmbærere må det sikres at plastmedium ikke blir spredd til miljøet.

6.2 Håndtering av avløpslam

Med avløpslam menes den faste fraksjonen som felles ut ved renseprosesser i avløpsrenseanlegg, og hvor ristgods er fjernet i forkant. Septikslam er kun inkludert dersom dette slammet er levert avløpsrenseanlegg i forkant av renseprosessene og omfattet av rammen gitt i 1.1.

Kommunen skal ha oversikt over hvilke mengder råslam som oppstår i avløpsrenseanlegg, slamkvalitet og videre håndtering. Dette skal inngå i egenkontrollrapporteringen for avløpsrenseanlegg, se punkt 11.1.

Det tillates mottak av 1000 m³ septikslam per år fra slamavskillere og minirenseanlegg fra Gol kommune til eget mottaksarrangement for septikslam ved Gol avløpsrenseanlegg.

Avløpslam skal forbehandles slik at det blir egnet for transport til behandlingsanlegg og leveres til godkjent behandlingsanlegg med tillatelse etter forurensningsloven. Det tillates ikke behandling av avløpslam eller septikslam ved Gol avløpsrenseanlegg.

Ved prøvetaking av slammet skal anerkjente metoder for å oppnå representative prøver benyttes.

Statsforvalteren kan pålegge kommunen å delta i kartlegging for å dokumentere nivåer av miljøgifter i slam.

7 Akutt forurensning – forebyggende tiltak, varsling og beredskap

7.1 Forebyggende tiltak

Dersom det som følge av unormale driftsforhold eller av andre grunner oppstår fare for økt forurensning, plikter Kommunen å iverksette de tiltak som er nødvendige for å eliminere eller redusere den økte forurensningsfaren.

Kommunen plikter i tillegg å ha en plan for en trinnvis og systematisk gjennomføring av risikoreduserende tiltak avdekket i miljørisikovurderingen jf. vilkår 2.6.1.

7.2 Beredskapsanalyse

Med grunnlag i miljørisikovurderingen skal kommunen utarbeide en beredskapsanalyse for den eventuelle restrisiko som gjenstår etter at forebyggende tiltak er iverksatt. For hver av hendelsene som er identifisert i miljørisikoanalysen skal kommunen utarbeide og begrunne:

- organisering av beredskapen
- nødvendig beredskapsutstyr
- nødvendig mannskap
- responstid

Beredskapen skal stå i et rimelig forhold til risiko for akutt forurensning.

7.3 Beredskapsplan

Miljøriskovurdering, beredskapsanalyse, forebyggende tiltak og beredskapsetablering skal dokumenteres i en beredskapsplan som er en del av kommunens/selskapets internkontrolldokumentasjon.

Beredskapsplanen skal som et minimum beskrive den etablerte beredskapens organisering, bemanning, innsatsutstyr og personlig utstyr og angi innsatsplaner for dimensjonerende scenarier.

Beredskapsplanen skal holdes oppdatert og kunne fremvises ved behov.

7.4 Beredskapsetablering

Basert på beredskapsplanen skal det etableres en beredskapsorganisasjon med mannskap og nødvendig utstyr. Kompetanse, opplæring og organisering skal være dimensjonert for de potensielle hendelsene som er vurdert å utgjøre størst miljørisiko.

7.5 Øving av beredskap

Det skal utarbeides en plan for å øve på beredskapen, og det skal gjennomføres øvelse minst en gang pr. år. Det skal utarbeides klare mål for øvelsen, inkludert mål for responstid. Øvelsen skal dokumenteres i rapporter, med eventuelle anbefalinger om forbedringer. Hvordan eventuelle anbefalinger om forbedringer er fulgt opp, skal være dokumentert i internkontrollen.

7.6 Varsling av akutt forurensning

Akutt forurensning eller fare for akutt forurensning skal varsles i henhold til *forskrift om varsling av akutt forurensning eller fare for akutt forurensning*. Internkontrollen skal beskrive kartlegging og vurdering av risiko for akutt forurensning og annen uønsket påvirkning av ytre miljø. Kommunen skal så snart som mulig informere Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus om:

- Akutt forurensning på grunn av driftsstans som skyldes uhell eller langvarig strømbrytning.
- Unormale forhold som har eller kan få forurensningsmessig betydning.
- Utslippskonsentrasjon på mer enn det dobbelte av gjeldende krav for en prøve der prøvetaking og analyse er utført jf. forurensningsforskriften §§ 14-11, 14-12 og 14-14.

Kommunen kan finne skjema for varsling av akutt forurensning på Statsforvalterens nettsider: <https://www.statsforvalteren.no/nb/ostfold-buskerud-oslo-og-akershus/skjema-og-tjenester/>

8 Utslippskontroll, resipientundersøkelser og overvåkning

8.1 Krav om måleprogram

Som et ledd i driftskontrollen til det enkelte avløpsanlegg, skal det fastsettes et måleprogram med analyser og målinger av relevante drifts- og utslippsparametere tilpasset det enkelte anleggs

størrelse, herunder utslipp til vann, grunn og luft. Måleprogrammet skal være en del av kommunens internkontroll og holdes oppdatert.

Måleprogrammet skal beskrive de forskjellige trinnene i målingene og begrunne valgte prøvetakingspunkter og prøvetakingsmetodikk (metoder og frekvens).

Prøvetidspunktene skal velges slik at resultatene blir mest mulig representative for variasjoner i utslippene gjennom hele året ved normale driftsforhold. Måleprogrammene skal omfatte antatt maksuke for belastning for det enkelte anlegg og perioder med overløp, men antallet skal økes der dette er nødvendig for å ivareta kravet til representativitet. Antall akkrediterte prøver skal være i samsvar med kravene i tabell 3.2.3.1 i denne tillatelsen, men antallet skal økes der dette er nødvendig for å ivareta kravet til representativitet. Dersom en prøve må utgå på grunn av unormale driftsforhold, skal dette kompenseres med at det tas en ny prøve på et senere tidspunkt.

Prøvene skal analyseres jf. krav i forurensningsforskriften § 14-12. Analysene skal utføres av laboratorier som er akkreditert for de aktuelle analysene etter NS-EN ISO/IEC 17025. Norske standarder skal benyttes så langt det er mulig. Dersom dette ikke finnes, kan internasjonal standard eller annen metode benyttes så lenge metoden gir representative tall for virksomhetens faktiske utslipp.

8.2 Overvåking etter forurensningsforskriften

Kommunen skal sørge for overvåking av mulige miljøeffekter av utslipp fra renseanlegg og overløp til berørte vannforekomster i henhold til et overvåkingsprogram. Overvåkingen skal være risikobasert og bidra til å avklare om resipienten skal registreres som følsom, normal eller mindre følsom jf. forurensningsforskriften kap. 11, vedlegg 1, pkt. 1.1 og følge prinsippene i veileder TA-1890/2005 eller en oppdatert versjon av denne.

Overvåkingen skal gjennomføres med et intervall på 3 år og samordnes så langt det er mulig med overvåkingen etter vannforskriften.

Dersom utslipp eller tilstanden i vannforekomsten endres, kan Statsforvalteren pålegge en utvidelse av overvåkingsprogrammet mhp. målepunkter, elementer og frekvens. Statsforvalteren kan også pålegge strengere rensekrav.

8.3 Overvåking etter vannforskriften

Kommunen skal overvåke hvordan utslipp fra virksomheten påvirker tilstanden i vannforekomsten og dokumentere om utslippene medfører forringelse eller at miljømål ikke nås, jfr. vannforskriften §§ 4 og 18. Overvåkingen skal gjennomføres i tråd med bestemmelsene i vannforskriften for tiltaksorientert overvåking § 18 og vedlegg V punkt 1.3 og vurderes etter klassifiseringssystemet for miljøtilstand i vann¹⁰. Overvåkingen skal belyse påvirkning fra

---

¹⁰ Veileder 02:2018 Klassifisering av miljøtilstand i vann. Økologisk og kjemisk klassifiseringssystem for kystvann, grunnvann, innsjøer og elver.

pågående og tidligere utslipp fra virksomheten. Overvåkingen skal belyse virksomhetens bidrag til samlet tilstand i vannforekomsten.

Kommunen skal benytte nødvendig fagekspertise og samarbeide med eventuelle andre forurenserne om å utarbeide et overvåkingsprogram for de resipientene som berøres av avløpsvann. Hvis det pågår annen overvåking i resipienten av andre aktører (eksempelvis vannområde), anbefales det at overvåkingene samordnes. Overvåkingsprogrammet skal årlig vurderes av fagkyndig, og ved behov oppdateres.

Overvåkingsprogrammet/-ene skal følge anbefalinger gitt i gjeldende versjon av veilederen Klassifisering av miljøtilstand i vann (02:2018). Overvåkingsprogrammet skal beskrive og begrunne hvilke biologiske og kjemiske kvalitetselementer/parametere som skal overvåkes, kvantifiseringsgrenser og intervall for prøvetaking. Plasseringen av prøvetakingspunkter og prøvetakingsfrekvens, samt hvordan og i hvilke medier (biota, sediment etc.) undersøkelsen vil bli gjennomført, skal også framgå og begrunnes i programmet. Det skal tas prøver både oppstrøms og nedstrøms anleggets utslippspunkt. Ved behov for endring av overvåkingsprogrammet, skal utkast til endringer med begrunnelse sendes statsforvalteren senest 1. oktober året før undersøkelsene skal gjennomføres.

Overvåkingen skal gjennomføres av fagkyndig, uavhengig konsulent i henhold til overvåkingsprogrammet. Der det er hensiktsmessig kan selve prøvetakingen gjennomføres av kommunen selv i samråd med konsulenten. Dersom vurderingene viser at det er behov for tiltak av hensyn til resipient eller for å overholde kravene i denne tillatelsen, er kommunen også pliktig til så snart som praktisk mulig å utbedre forholdene.

Overvåkingen skal gjennomføres med et intervall på 3 år med unntak av enkelte elementer hvor Statsforvalteren har gitt aksept for en utvidet frekvens. Dersom utslipp eller tilstanden i vannforekomsten endres, kan Statsforvalteren pålegge en utvidelse av overvåkingsprogrammet mhp. målepunkter, elementer og frekvens.

8.4 Rapportering av overvåkingsresultater

Resultater fra overvåkingen etter forurensningsforskriften jf. vilkår 8.2, skal drøftes og konklusjoner om registreringen av resipienten som følsom, normal eller mindre følsom presenteres for forurensningsmyndighetene som en del av påfølgende kalenderårs egenkontrollrapportering jf. punkt 11.2.

Vurdering av resultatene fra resipientundersøkelser etter vannforskriften jf. 8.3 skal sendes Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus innen 1. mars året etter at undersøkelsen er gjennomført, som del av årsrapportering jf. punkt 11.2. Resultatene skal vurderes etter det til enhver tid gjeldende klassifiseringssystem for vann, gitt i vannforskriften og veiledningsmaterieell til forskriften.

8.5 Registrering i vannmiljø

Alle overvåkingsdata skal registreres i databasen Vannmiljø (<http://vannmiljo.miljodirektoratet.no/>) innen 1. mars året etter at undersøkelsene er gjennomført. Data rapporteres på Vannmiljøs importformat. Importmal og oversikt over hvilken informasjon som skal registreres i henhold til Vannmiljøs kodeverk finnes på <http://vannmiljokoder.miljodirektoratet.no>.

9 Energi

9.1 Energistyringssystem

Kommunen skal ha rutiner for regelmessig vurdering av tiltak som kan iverksettes for å oppnå en mest mulig energieffektiv drift av hele avløpsanlegget. Et energistyringssystem skal inngå i internkontrollen.

9.2 Utnyttelse av overskuddsenergi

Kommunen skal i størst mulig grad utnytte overskuddsenergi internt og legge til rette for at overskuddsenergi skal kunne utnyttes eksternt, med mindre det kan godtgjøres at dette ikke er teknisk mulig, begrenses av gitte konsesjoner eller medfører urimelige kostnader.

10 Substitusjon av kjemikalier og råstoffer

Med kjemikalier menes her kjemiske stoffer og stoffblandinger som brukes, herunder fellingskjemikalier og hjelpekoagulanter, vaskemidler, hydraulikkvæsker, brannbekjempningsmidler m.m.

For kjemikalier som benyttes på en slik måte at det kan medføre fare for forurensning, skal kommunen dokumentere at den har gjennomført en risikovurdering av bruk og utslipp på bakgrunn av kjemikalienes egenskaper, mengder, utslippspunkt m.m, jf. også punkt 2.6 om internkontroll.

Kommunen eller den ansvarlige for driften av avløpsrensaneanlegget plikter å etablere et dokumentert system for substitusjon av kjemikalier. Det skal foretas en løpende vurdering av risiko for skadelige effekter på helse og miljø forårsaket av de kjemikalier som benyttes, og av om alternativer finnes. Der bedre alternativer finnes, plikter kommunen å benytte disse så langt dette kan skje uten urimelig kostnad eller ulempe.¹¹

---

¹¹ Jf. lov om kontroll med produkter og forbrukertjenester (produktkontrollloven) av 11.06.1976 nr. 79 § 3a om substitusjonsplikt

Stoffer alene, i stoffblandinger og/eller i produkter, skal ikke brukes uten at de er i overensstemmelse med kravene i REACH-regelverket¹² og andre regelverk som gjelder for kjemikalier.

11 Krav til rapportering

11.1 Årlig egenkontrollrapportering

Kommunen skal rapportere avløpsdata til Miljødirektoratet innen 1. mars hvert år. Rapporteringen skal skje slik Miljødirektoratet legger til rette for.

11.2 Årsrapport

I tillegg til egenkontrollrapport skal kommunen årlig rapportere på det til enhver tid gjeldende skjema for årsrapport som man finner på Statsforvalteren sine nettsider:

<https://www.statsforvalteren.no/nb/ostfold-buskerud-oslo-og-akershus/skjema-og-tjenester/>

Kommunen skal årlig gi en skriftlig vurdering av driftsforholdene siste kalenderår for hhv. avløpsnett, renseanlegg, slamhåndtering og overvåking med vekt på overordnede, kvalitative vurderinger.

Data som rapporteres i egenkontrollrapporteringen eller til Vannmiljø er det ikke nødvendig å repetere i årsrapporten, ut over hva kommunen selv finner hensiktsmessig og naturlig for å underbygge konklusjoner.

Følgende tema skal inngå i vurderingene:

- Hvordan gjennomførte oppgraderinger siste kalenderår og planlagte endringer av avløpsnettet bidrar til å etterkomme kravene i tillatelsen og delmål i kommunens temaplan/hovedplan avløp med tilhørende handlingsplaner
- Hvordan avløpsnettet fungerer, inkl. virkningsgrad for nettet totalt, driftstid og mengder avlastet for overløp og beregning av innlekking og utlekking.
- Omfanget av tiltak for å redusere tilførsler av overvann, herunder forventet og registrert effekt av tiltakene, inkludert større separeringstiltak
- Hvordan avløpsrenseanleggene fungerer og årsaker til eventuelle overskridelser av tillatelse. Videre skal trender for rensing og driftsstabilitet beskrives.
- Ev. overskridelser av tillatelsen skal kommenteres særskilt ift. vilkår 3.2.3 og 3.2.4 med forslag til korrigerende tiltak.
- Resultater, trender og konklusjoner fra resipientovervåking jf. hensikt med overvåkingen beskrevet i vilkår pkt. 7.1 og 7.2
- Resultater fra målinger av tungmetaller og organiske miljøgifter i innløp og rensset avløpsvann. Nytt/oppdatert måleprogram skal legges ved til orientering.
- Status for risikovurderinger og oppfølging

---

¹² Forskrift om registrering, vurdering, godkjenning og begrensning av kjemikalier (REACH-forskriften) av 30.05.2008 nr. 516

Årsrapportene skal lastes opp som vedlegg til egenkontrollrapporten til Miljødirektoratet for kommunens hovedledningsnett, inntil denne rapporteringen eventuelt integreres i egenkontrollrapporteringskjemaene.

12 Nedleggelse, ombygging og overføring av avløpsvann til andre anlegg

Om avløpsanlegg planlegges lagt ned eller stanset for en periode grunnet ombygging eller utbedring skal kommunen gjøre det som til enhver tid er nødvendig for å motvirke fare for forurensning.

Aktiviteter som kan medføre fare for forurensning må avklares med Statsforvalteren. Søknad om eventuelle unntak fra gjeldende renskrav må sendes Statsforvalteren i god tid.

Dersom det skal foretas utskifting av utstyr i virksomheten som gjør det teknisk mulig å motvirke forurensninger på en vesentlig bedre måte enn da tillatelsen ble gitt, skal Statsforvalteren på forhånd gis melding om dette.

All utskifting av utstyr skal ta utgangspunkt i den teknologi som ut ifra en samlet vurdering av nåværende og fremtidig bruk av miljøet og av økonomiske forhold, gir de beste resultater, jf. forurensningsloven § 2.

Ved planlegging om nedleggelse av avløpsrenseanlegg skal Statsforvalteren få beskjed om dette. Nedleggelsesplan med planlagte tiltak og frister skal sendes Statsforvalteren i god tid før nedleggelse.

Ved nedleggelse eller stans skal den ansvarlige sørge for at råvarer, hjelpestoff, halvfabrikat eller ferdig vare, produksjonsutstyr og avfall tas hånd om på forsvarlig måte, herunder at farlig avfall håndteres i henhold til avfallsforskriften kap. 11. De tiltak som treffes i denne forbindelse, skal rapporteres til Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus innen 3 måneder etter nedleggelse eller stans.

Rapporten skal også inneholde dokumentasjon av disponeringen av kjemikalierester og ubrukte kjemikalier og navn på eventuell(e) kjøper(e).

Ved nedleggelse av avløpsrenseanlegg skal den ansvarlige sørge for at driftsstedet settes i miljømessig tilfredsstillende stand igjen.

13 Tilsyn

Kommunen plikter jf. forurensningsloven § 50 å la representanter for Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus føre tilsyn med anleggene.

14 Vedlegg 1

Oversikt over utvalgte, sentrale begreper benyttet i tillatelsen

Begrep	Forklaring
Tettbebyggelse	<p>Definert i forurensningsforskriften § 11-3 k) ut fra nærhet mellom husklynger bestående av minst 5 hus. Se fullstendig tekst i forskriften.</p> <p>I tillegg regnes tettbebyggelser som én tettbebyggelse dersom avløpsvann fra to eller flere tettbebyggelser samles opp og føres til ett felles avløpsreanseanlegg eller utslippssted.</p> <p>Definisjonen gjelder alle typer hus, både bolighus, hytter/turistanlegg, næringsbygg, institusjoner, idrettsanlegg mv.</p>
Tettbebyggelsens utslippsstørrelse	<p>Den maksimale, gjennomsnittlige ukesbelastning i BOF_5 (pe) til tettbebyggelsens avløpsnett som oppstår i maksuke. Beregnes ut fra kunnskap om utslippskilder iht. NS 9426. (Kilde: Avløpsdirektivet)</p>
Maksuke	<p>Med maksuke menes største årlige BOF_5 (pe) – døgntilførsel beregnet som gjennomsnitt av sju påfølgende dager (Kilde: NS 9426 og EUs avløpsdirektiv).</p>
Kommunens beregnede (potensielle) utslipp av avløpsvann i maksuke	<p>Den beregnet, maksimale, gjennomsnittlige ukesbelastning i BOF_5 (pe) til det kommunale avløpssystemet som reguleres i denne tillatelsen, og som oppstår i den uka i året med forventet høyest belastning. Beregningene skal være representative for situasjonen på søknadstidspunktet og minst 10 år fram i tid, da tillatelsen uansett bør omgjøres senest etter 10 år. (Kilde: Avløpsdirektivet)</p>
Avløpsslam	<p>Avløpsslam er det slammet som felles ut ved rensing i et konvensjonelt avløpsreanseanlegg for avløpsvann, og hvor ristgods er fjernet i forkant. Septikslam inngår ikke i denne definisjonen av hygieniske grunner. I boka om VA-teknikk av Ødegaard, omtales septikslam som en form for avløpsvann.</p>
Råslam	<p>Med råslam menes ubehandlet avløpsslam, dvs. slam som ikke har gjennomgått noen form for behandling. Fortykning og avvanning av råslam er metoder for forbehandling som finner sted på avløpsreanseanlegget for å redusere vanninnholdet i avløpsslammet før transport. Dette er aktiviteter som det er naturlig å se på som en del av</p>

	driften av et avløpsrensseanlegg for avløpsvann, og ikke som avfallsbehandling. (Kilde: Miljødirektoratet)
Septikslam	Septikslam er en samlebetegnelse for det som oppstår ved tømning av slamavskillere, septiktanker og tette oppsamlingstanker o.l. og som kan ha et vanninnhold på 95-99 %. (Kilde Bjarne Paulsrud, Vann nr. 4/1982). Septikslam inngår ikke i definisjonen av avløpsslam. I boka om VA-teknikk av Ødegaard, defineres septikslam som en form for avløpsvann.
Overløp	Arrangement for avledning eller måling av væskemengder. Utforming avhenger av funksjon og væskemengde. Overløp kan også anvendes om den vannmengde som avledes/måles. (Kilde: Vannordboken). Der begrepet 'overløp' er brukt i denne tillatelsen, menes både driftsoverløp og nødoverløp. Overløpets funksjon er at når den tilførte vannmengden overstiger kapasiteten nedstrøms, blir en del av vannmengden før til en avlastningsledning (overløpsledning) som normalt fører overløpsvannet til nærmeste resipient. (Kilde NV-rapport 222_2016)
Driftsoverløp (også kalt regnvannsoverløp)	Overløp som er etablert for å hindre overbelastning av avløpssystemet i perioder med så store nedbørsmengder at avløpssystemets dimensjonerende kapasitet overskrides. (Kilde: Boka om VA-teknikk av Ødegaard, Norsk Vann, 2012.) Mest relevant for fellesnett.
Nødoverløp	Overløp som skyldes uforutsette hendelser i alle deler av avløpssystemet og som brukes av sikkerhetsmessige grunner. (Kilde: Boka om VA-teknikk av Ødegaard.)
Fremmedvann	Med fremmedvann menes det vannvolumet som tilføres avløpssystemet i tillegg til nødvendig spillvann/sanitært avløpsvann og evt. industrielt avløpsvann tillatt gjennom påslipp. Det er vanligvis regnvann, smeltevann, grunnvann eller drikkevann. Betegnes også som infiltrasjons- og innlekkingsvann ifølge boka om VA-teknikk av Ødegaard.
Virkningsgraden til avløpsnett	Det vil si hvor stor andel av vannmengden som kommer fram til avløpsrensseanlegget.

Blandprøver	Er en prøve satt sammen av flere mindre vannmengde-proporsjonale delprøver tatt gjennom prøvetakingsperioden. Prøvetakingsperioden er enten ett døgn eller en uke.
Ukeblandprøver	Er blandprøver tatt over minst fem døgn innenfor en periode på maks syv påfølgende døgn.
Prøvetaking	Med prøvetaking menes uttak av en representativ prøve og all behandling av prøven til den er klar for analyse. Dette inkluderer transport og oppbevaring av prøven inntil prøven er overlevert til laboratoriet. (Kilde: Kommentarene til forurensningsforskriften kap. 14)
Akkreditering	Med akkreditering menes en offisiell anerkjennelse av en organisasjons kompetanse og evne til å utføre angitte oppgaver i samsvar med gitte krav. I Norge er det Norsk Akkreditering som gir akkreditering. (Kilde: Kommentarene til forurensningsforskriften kap. 14)
Substitusjon/ substitusjonsplikt	Substitusjon betyr erstatning. Substitusjonsplikten innebærer at den enkelte virksomhet må vurdere sin kjemikaliebruk og gå over til mindre skadelige alternativer der det kan skje uten urimelig kostnad eller ulempe. Alle virksomheter som yrkesmessig bruker produkter som inneholder helse- og miljøskadelige kjemikalier, skal vurdere substitusjon.